

☆ اعجاز علی

لیکچرر (پنجابی) گورنمنٹ اسلامیہ گریجویٹ کالج سول لائٹز لاہور

تماہی ”سانجھ“ وچ چھپیاں لکھتاں دی بے بسو گرائی

The Bibliography of Quarterly "SANJH"

(اپریل 2007ء تا دسمبر 2010ء)

Abstract:

This research article based on the bibliography of quarterly "SANJH".

SANJH is a unique and one of a kind Punjabi magazine which is published in two separate volumes- with identical content- from Lahore in Shahmukhi script and from Ludhiana in Gurmukhi script from April 2007 to December 2010.

This research article has started with the introduction of the journal and then moved to the copy wise details of writings with their writers. In the end the writer has given the index which helps in easy access to any writer and his writings. Thus, the writer has tried to give eternity to this dying journal by saving its record.

Keywords: *Bibliography, Punjabi Magazine, Shahmukhi, Lahore, Gurmukhi, Ludhiana, Index.*

.....

پنجابی دُنیا بھردیاں قدیم زبانوں وچوں اک اے۔ پنجاب، پنجابی تے پنجابیت دی کہانی صدیاں پرانی اے۔ شاید ایہہ ای اوہ وڈا کارن اے کہ ایس دی صدیاں توں سینہ بہ سینہ ٹُر دی آرہی لوک شعری روایت وچ کسے بندے دے جمن توں لے کے اوہدے مرن تک دے گیت شامل نیں۔ اوہناں انیکاں گیتاں وچ پنجاب دھرت واسیاں دیاں نگھیاں سدھراں، آساں، اُمیدیاں، اچھاواں، لوڑاں تھوڑاں تے ملوک جذبے جھلکارے مار دے سہی ہوندے نیں۔ پنجابی زبان وچ رچی جاوون والی صوفی شعری ریت؛ جگت بھر دیاں بولیاں وچ خاص اُچھتا دی حامل اے۔ اِنجے اتہاس گواہ اے کہ پنجابی قصہ خوانی دی روایت وی آپنا مضبوط پچھوکڑ رکھدی اے۔ پنجابی دی علمی تے ادبی روایت ڈھیر پرانی نہ سہی، اپیر فر وی ایہہ گھٹ ودھ اک ہزار سال دے عرصے تے محیط اے۔

برصغیر وچ پرچا کاری دا باقاعدہ مُڈھ انگریزاں دے آون نال بجھا۔ اپیر پنجابی زبان وچ ایس دی بھروسے مثال فارسی رسم الخط (شاہ مکھی) وچ چھپن والا ”امرت پتریکا“ ناں دا اخبار اے۔ جیہڑا 1896ء وچ پیرسٹر بھولا ناتھ ہوراں کڈھیا۔ شاہ مکھی لہی وچ پنجابی دا پہلا رسالا ”پنجابی دربار“ اے، جیہڑا جوشو افضل الدین ہوراں لائل پور توں جاری کیتا۔ ایہہ رسالا بعدوں 1930ء وچ لاہور توں ورتایا جاندا رہیا اے۔ اِنج پنجابی پرچا کاری دے ہُن تک دے سفر وں اک پچھئی جھات ماریے تاں ایہدی عمر گل 100 یاں 125 ورھے بن دی اے۔

پنجاب نوں اوّل دن توں انیکاں چنوتیاں دا ساہمنار رہیا اے۔ ایس حوالیوں اک پچھل پیری جھات ماریے تاں پتہ لگدا اے کہ اڈواڈ عہداں وچ کنج دھاڑویاں ایہتوں دی وسوں تے عام لوکائی نوں لتاڑیا۔ ایس وچالے جتھے اوہناں ایہتوں دی رہتل، ثقافت تے بولی نوں چوکھا نقصان اڑیا؛ اوتھے ای ایہتوں دیاں مذہبی، معاشرتی، اقتصادی تے ادبی قدراں نوں وی دھچکا لگا۔ پنجابی زبان نال پہلا دھرو ایہہ ہويا کہ ایہدے ڈھڈ وچ دو لکھتی روپ (شاہ مکھی تے گُر مکھی) دا خنجر گھوپیا گیا۔ جس نال نہ صرف مذہبی پدھرا تے بلکہ ادبی پدھرا تے وی چوکھا پاڑ پیا۔ ایہہ ای نہیں ایس توں وکھ وی پنجابی بولی اُتے مختلف عہداں وچ ایسے وار کیتے گئے نیں کہ اوہناں نوں ایس لکھت دے کلاوے وچ لیانا ناممکن جا پدا اے۔

پنجابی زبان وچ اڈو اڈو ویلیاں وچ دوہاں لپیاں وچ کئی روزوار اخبار، ہفتہ وار رسالے، لڑی وار پرچے، کتاب لڑیاں تے میگزین نکلدے رہے نیں۔ اوہناں انیکاں پنجابی پرچیاں وچ پنج ند، پنجابی، پریت لڑی، پنج دریا، پنجابی ادب، ناگ منی، لہراں، سومیر انٹرنیشنل، لکیر، شبد، ماں بولی، پنچم، لکھاری، میٹی، ورولے، پکھیرو، سر جنا، ساہت، سانجھ، ترنجن، سنگری، مہکاں، نقس تے رویل ناں دے ادبی پرچے شامل ہن۔

پنجابی دا شمار جگت بھر دیاں پندرہاں وڈیاں زبانوں وچ ہوندا اے۔ ایہدے بولن، پڑھن، سنن تے سمجھن والے دُنیا بھر دے ملکاں وچ وسیا کیتی بیٹھے نیں؛ جیہناں وچ وڈی گنتی پاکستان، ہندوستان توں باہر کینیڈا، امریکا، برطانیہ، آسٹریلیا تے ہور دوجے وڈیاں وچ وس رہے اوہناں پنجابی پیاریاں دی اے، جیہڑے پردیس بیٹھے اپنی جمن بھونیں تے ماں بولی توں کدے وانجے نہیں نیں۔ اوہ وڈیش بیٹھے ہر پل، ہر گھڑی اپنی دھرتی ماں کولوں دور رہ کے وی ایہدی سیوا کرن وچ رُجھے رہندے نیں۔ شاید ایہہ ای اوہ مڈھلا کارن ایں کہ جس پاروں مشرقی تے مغربی پنجاب توں دکھ اک اوہ پنجاب وی سانوں نظر بند اے جیہنے ساری دُنیا نوں اپنے کلاوے وچ لٹا ہویا اے۔ ایہناں تیاں پنجاباں وچ اُنج تے بہت ساریاں سانجھاں اسانجھاں اجہیاں نیں جیہناں نوں مکھ رکھ کے لکھن پیہے تاں کئی کتاباں ترتیب دتیاں جاسکدیاں نیں۔ اوہناں وچوں ای اک اجیہی سانجھ نارٹھ امریکا وچ بیٹھے اوہناں پنجابیاں دی وی اے جیہناں آودی ماں بولی (پنجابی) نال اپنے بھروں موہ دا دکھ لاکر دیاں گجھ ورھے پہلاں ”اپنا“ ناں دی پنجابی دی پہلی وڈی ویب سائٹ لانچ کر کے کیتا۔ ایس ویب سائٹ تے ’اپنا او۔ آر۔ جی، دے موڈھی کامیاں وچ سفیر رامہ، جاوید بونٹا تے منظور اعجاز دے ناں سرکڈھویں نیں۔ ایہناں پنجابی سپتراں جتھے اجو کے دور وچ پنجابی بولی نوں درپیش چنوتیاں نوں مکھ رکھیا، اوتھے ای ایہناں چڑھدے، لہندے تے باہر لے پنجاب دے سوجھوان، پڑھیاراں تے پنجابی پیاریاں نوں اک دوائے نال جوڑی رکھن لئی گرمکھی تے شاہ مکھی لپی وچ نہ صرف کئی کتاباں چھاپیاں؛ سگوں ’سانجھ‘ ناں دا اک تہاہی پنجابی پرچا وی کڈھیا؛ جیہڑا اکو ویلے دوہاں لپیاں وچ لہور تے لدھیانے توں چھپدار ہیا اے۔

پنجابی پرچا کاری وچ ”تہاہی سانجھ“ اک گلھر وادھا ثابت ہویا۔ ایس بارے اپنے

وچار سانجھے کردیاں ایس پر مندر جیت سنگھ لکھدے نیں:

”پناں شک سانجھ کئی پکھاں توں نواں، نويکلا تے وکھری ادبی اہمیت والا
پرچا ثابت ہويا ہے۔ بھارت تے پاک وچلے دوہاں پنجاباں دی آپسی
سانجھ تاں کئی پدھراں تے پیش ہندی آرہی ہے پر دوہاں پنجاباں توں
وکھرے تے پردیسیں وسدے پنجاب نوں اپنے نال جوڑ کے گل کرنی
ودھیرے اہم ثابت ہو رہی اے۔ پردیس وچ وسدے پنجاب دی گل ہُن
تک بھرویں روپ وچ کتے نہیں سی ہوئی۔

..... سانجھ دا چھنا پناں پنجاباں نوں سانجھے منج تے کھلو کے ہاک مارن دا سچا
ادبی تین ہے۔“

کسے وی زبان دی ترقی تے ودھائی اخباراں تے رسالے آکسیجن دا کم دیندے
نیں۔ ایہو وجھا اے کہ کسے قوم، کسے ملک یاں کسے عہد دے معاشرتی، مذہبی، ادبی تے اقتصادی
حالات نوں جانن، واچن یاں پرکھن سے سانوں اوس ویلے دے اڈواڈ رسالیاں، کتاباں تے روز
وار اخباراں نوں مکھ رکھنا پیندا اے۔

تماہی ’سانجھ‘ دا پہلا انک: اپریل، مئی، جون 2007ء نوں چھپ کے ساہویں آیا تاں
تتاں پنجاباں دے پنجابی پیاریاں ایہدی سلاہنا لئی بھرواں ہنگارا بھریا۔ ایہوں ’جی آیاں نوں‘
آکھن لئی اوہ وکھ وکھ شہراں تے ملکاں وچ ہو رہے سانجھ دے مکھ وکھالی اکٹھاں وچ رل
بیٹھے۔ ’سانجھ‘ نوں جتھے ودھیا دکھ تے سوئی پرنٹنگ نال شنگار کے پیش کیتا جاندا رہیا اے، اوتھے
ای ایس وچ شامل لکھتاں نوں وی اچھتا نال نوازا جاندا رہیا اے۔ ایہدے سودھیاں وچ سفیر
رامہ ہوری پیش پیش سن، جدوں کہ اوہناں دے ہتھ وٹاندرے لئی جاوید بوٹا، ڈاکٹر منوشر ماہوہل،
ڈاکٹر جگتار دھیمان تے انت کور موڈھے نال موڈھا جوڑ کے کھڑے رہے۔ ساڈے پاسے ایہناں
پیاریاں دے بانہہ بیلیاں وچ محمد آصف رضا تے ساجد ندیم دے ناں سرکڈھویں نیں۔ ایس توں
مگروں ایس قافلے دے رلتیاں وچ وادھا وی ہويا تے ایس وچ اجو کے پنجابی سلیکھ دے
سرکڈھویں سو جھوان تے شاعر احمد سلیم، زبیر احمد، گرچرن کور کوچر تے پریم سنگھ بجاج ہو ریں آ

رلے؛ ایہناں پنجابی سوتراں اک مُٹھ ہو کے پنجابی زبان تے ادب دے ودھائی اک عرصہ چوکھا کم کیتا۔

تماہی ”سانجھ“ دی وڈی خوبی ایہہ سی کہ ایہہ اکو ویلے دوہاں لپیاں وچ لہور تے لدھیانے توں ورتایا جاندارہیا اے، جس پاروں ساڈا واہ دُنیا بھر وچ رچے جارہے اجوکے پنجابی ساہت دے نویں لکھن والیاں دے نال نال منے پرمنے شاعراں تے لکھیاراں آتے اوہناں دیاں لکھتاں نال پینداسی۔ ’سانجھ‘ وچ نظم، غزل، گیت، کہانی، مضمون، سفرنامے، کتاب تبصرے تے انٹرویوز چھپدے رہے نیں۔ دوہے پنجابی پرچیاں وانگ ایہدے چھپن چھپان دے معاملیاں وچ وی کئی اڑچناں آؤندیاں رہیاں۔ ایہہ ایہناں اڑچناں نال جتھدے ایہدے کامے ہر حال وچ ایہنوں معیاری لکھتاں تے سوئی دکھ نال شدگار دے رہے نیں۔ ”سانجھ“ دے مڈھلے مقصداں وچ دوہاں پنجاباں وچ دو وکھ وکھ لپیاں ہون وچوں لفظالی دے ودھ رہے وکھریوں نوں ڈکا لاون توں اڈ، دوہاں پاسیاں دے پنجابی سوجھوان لکھاریاں، دانشوراں تے پڑھنہاراں دی سُر تے وچار دھارا نوں اک دوئے نال سانجھا کرن دے ای نہیں؛ سگوں پنجابی بولی، ثقافت آتے ایہدے ورثے دی سانجھ سنبھال تے وادھے لئی نویں سُر تے جگاؤن دے وی نیں۔

تماہی ’سانجھ‘ دا پلوٹھی دا پرچا: اپریل، مئی، جون 2007ء وچ چھپیا۔ ایس توں مگروں ایہدے بارہاں شمارے ہو چھپ سکے، جیہناں وچ چھیواں، ستواں تے فرگیارھواں، بارھواں شماره دو دو کر کے اک اک پوتھی وچ شامل نیں۔ جدوں کہ ’سانجھ‘ دا اخیری انک جیہڑا 2010ء وچ چھپیا: اپریل 2009ء توں لے کے دسمبر 2010ء تک دے تنان پرچیاں تے ادھارت اے۔ انج ایہدے گل ملا کے پندرہاں پرچے چھپ سکے۔ ’سانجھ‘ نوں شدگارن وچ جیہڑے چترکاراں اپنے فن راہیں ایکتا آتے سانجھ دے پھل پیش کیتے اوہناں وچ صابر نذر، دیو، امرتا شیرگل، جمیل سنگھ، سکھ پریت سنگھ، رافعہ ضیاء، گلونت بسرا تے احمد زوئے دے ناں سرکڈھویں نیں۔ ’سانجھ‘ دے شاہ مکھی وچ چھپے ابتدائی شمارے شرکت پریس لہور دے چھپے ہوئے نیں آتے بعد والے اعزاز الدین پریس لہور دے۔

ساڈے پاسے بھارتی پنجاب دی نسبت سرکاری سرپرستی تے ہلاشیری نہ ہون کارن بہت گھٹ پنجابی اخبار-یاں رسالے چھپدے نیں۔ بے گجھ چھپدے وی نیں تاں ہبتا چر آپنی ساکھ برقرار رکھن وچ سپھل نہیں رہندے۔ ایس حوالیوں ویکھیا جاوے تاں پنجابی پرچا کاری دے مسائل وی عجیب نیں۔ پنجابی زبان ہر لحاظ نال دو جیاں علاقائی زبانوں دی نسبت سبھ توں مندے حالاں دا شکار اے۔ معاشی مسئلیاں توں وکھ الیکٹرانک میڈیا دی ودھدی یلغار نے تاں پنجابی زبان دی بیڑی وچ وٹے پائے ای ہن: ایپر ایس دے اڈ و اڈ لچیاں، املاء دے مسئلیاں اتے عام لوکاں دے رویاں ایس نوں کدے ودھن پھلن دا ڈھکواں موقع ای نہیں دتا۔ ایہو وجھا اے کہ اہیاں گجھ اڑچناں ”سانجھ“ دے پلے پیناں تے ایہدی اشاعت دا سلسلہ وی رُک گیا۔ انجنتاں پنجاباں وچ ادبی سانجھ دا جیہڑا ڈر کھلیا، اوہ گجھ عرصے بعد اچن چیت! جھب دے ای بند وی ہو گیا؛ جیہڑا تا حال اے تک وی بندش دا شکار اے۔

”سانجھ“ وچ چھپیاں لکھتاں دی ایس بیلوگرانی دی ترتیب زمانی اے۔ ایس وچ ہر چھپی لکھت نوں اک مسلسل نمبر لادتا گیا اے۔ ایس دوران مہینے تے ورھے وار ترتیب نوں ساہویں رکھیا گیا اے۔ جدوں کہ آخرتے اشاریہ مصنفین (Author Index) دے سرناویں پٹھ حروف ابجد دی ترتیب نال لکھاریاں دے ناواں دے نال نال اوہناں دیاں اوہناں ساریاں لکھتاں دے نمبر درج کردتے گئے نیں جیہڑیاں ’سانجھ‘ دے اڈ و اڈ پرچیاں دا اٹوٹ انگ نیں۔ تمناہی ’سانجھ‘ دی بیلوگرانی دی ترتیب گجھ انج اے:

حصہ نثر

لیکھک

نمبر شمار مضمون (عنوان)

شمارہ 1- اپریل، مئی، جون 2007ء

- 1- دو پنجاب: جنوبی ایشیا وچ امن دا ثقافتی راہ ایسا ائرز/ڈاکٹر ظفر اقبال محسن
- 2- کینیڈا دا پنجابی ادب (اک جھات) سادھو بنگ / ایسا سر جواد
- 3- قطر وچ سبھناں نال ملاقات راجا محمد احمد

- 4- مڈسکندر ہاریا / سندھی لوک ادب / محمد آصف رضا
- 5- پاکستان یا تزا / سدھو صاحب / ثناء اللہ گوندل
- 6- کد کسے جگراتے کٹنے / ڈاکٹر انظر محمود چودھری
- 7- مرن دا شوقین / مسعود منور
- 8- جاوید ذکی دی یاد وچ / جمشید ایل
- شماره 2- جولائی، اگست، ستمبر 2007ء
- 9- کتھا اک چوری دی / احمد سلیم
- 10- دردرویشی / مسعود خالد
- 11- لہورتے اوہدے آل دوال دا اک جذباتی سفر / چمن لال / ثناء اللہ گوندل
- 12- بولیاں دے وٹاندرے: پنجابی راہیں / فاخرہ ریاض / محمد افضل شاہد
- 13- برہا دا سلطان - شوکار / پریم کمار
- 14- ادبی سفر - اردو ادب توں پنجابی ساہت تک / پروفیسر نرنجن سنگھ تسنیم
- 15- رکیما ملکی / سکھ دیو ماد پوری
- 16- ڈولی سانجھ / امرجیت چندن
- شماره 3- اکتوبر، نومبر، دسمبر 2007ء
- 17- پروین ملک نال گل بات / شاہدہ دلاور شاہ
- 18- پنجابی بولی دے لہجے / ہرچپ سنگھ اوچلا / ثناء اللہ گوندل
- 19- سٹھاں ورھیاں بعد مڑ وطنی پھیرا / اکمل علمی / نرندر جیت کور
- 20- بھگت سنگھ دا انقلابی ورثہ / چمن لال / وسیم ابرار
- 21- ایہناں نوں بزرگ نہ سمجھنا / کنہیا لال کپور
- 22- بن گئے اسیں وی لیکھک / ڈاکٹر فقیر چند شکلا
- 23- موہن سنگھ دی شاعری وچ دھیال دا ویسی رنگ / ظفر علی راجا

شماره 4- جنوری، فروری، مارچ 2008ء

- 24- پنجابی بولی کدی نہیں مرے گی
جھمبیا سنگھ جوہل
- 25- کتھا بریڈلا ہال تے اوہدے وسنیکاں دی
احمد سلیم
- 26- کشمیر آتے پنجاب دی یا ترا-1
چارلز وان ہیوگل / نرندر جیت کور
- 27- محبت داسفر نامہ-1
سلیم پاشا
- 28- سکھد یو ماد پوری نال گل بات
منوشر ماسوہل
- 29- کدے نہ مٹ سکن والی دلاں دی سانجھ
این۔ ایس۔ نندا
- 30- وچھڑے بجن نیڑیوں تکیاں، پروفیسر سردار سوز
درشن سنگھ آسٹ
- 31- ایہو جیہا سی لال سنگھ دل
بیبا کلونت
- 32- سنٹرل جیل لہور داپرانار جٹ
اکمل علی
- 33- تن پنجاباں دی ادبی رہتلی سانجھ
ایس پرمندر جیت سنگھ

شماره 5- اپریل، مئی، جون 2008ء

- 34- پنجاب دا مہارتن شناس موڈھی سنگیت کار
ہرچاپ سنگھ اوجلا
- 35- وسررہیاں نیں ساٹھے پنجاب دیاں بال کھیڈاں
درشن سنگھ آسٹ
- 36- رب تے بندہ
انور چودھری
- 37- کشمیر آتے پنجاب دی یا ترا-2
چارلز وان ہیوگل / نرندر جیت کور
- 38- گیت گلزار داشنگار: نندلال نور پوری
گر دیو سنگھ پنڈوہل
- 39- پنجابی بولی نوں پیش چنوتیاں
نرنجن تسنیم
- 40- سدھیانا
پریتیم سنگھ گریوال
- 41- محبت داسفر نامہ-2
سلیم پاشا

شماره 6-7- جولائی تا دسمبر 2008ء

- 42- درگاہ پیر حضرت علی ہجویری رحمۃ اللہ علیہ
غافر شہزاد
- 43- کتھا سردار و مصلن آتے اک گواچے پنڈ دی
احمد سلیم

- 44- استاد شاعر برکت رام یمن سُبھاش شرما
- 45- ستینند سیوک نال گل بات منوشر ماسوئل
- 46- کشمیر آتے پنجاب یا ترا-3 چارلز وان ہیوگل / نرندر جیت کور
- 47- ہر بجن ڈھلوں: کاوگن آتے کامیا بیاں ڈاکٹر سردارن سیوک
- 48- پڑھیے نجم دی بانی صدیق ارشد (مرحوم)
- 49- باہر دا بینڈ گرندر مکنا
- 50- کینیڈا توں آیا لیکھک دوست ڈاکٹر فقیر چند شکرلا
- 51- ”سنا نچھ“ لئی اک دلی ہوکا ہر بجن سدھو مانسا
- شماره 8- جنوری، فروری، مارچ 2009ء
- 52- اک ہوو پاکستان چمن لال / زبیر احمد
- 53- کتھا چاچے غلام لہار دی احمد سلیم
- 54- کشمیر آتے پنجاب یا ترا-4 چارلز وان ہیوگل / نرندر جیت کور
- 55- بوہتا پیار نہ کریں نہیں تے رُل جاویں گا ہرنیک سنگھ گھڑاؤں
- 56- سنا نچھ گردت سنگھ کانگ
- 57- پیار اجیت سنگھ چندن
- 58- دربار داتا گنج بخش رحمۃ اللہ علیہ اکمل علی
- شماره 9- اپریل، مئی، جون 2009ء
- 59- سکھی دور دیاں ہیراں عامر غفار گوری
- 60- کتھا چاچے غلام لہار دی احمد سلیم
- 61- استاد غزل گو: چمن لال سکھی سُبھاش شرما
- 62- لوک سنگیت دا بادشاہ: گل دیپ مانک علی محمد راجپوریا
- 63- مرا کہ اقبال قیصر
- 64- کافی لکھے شاہ دی۔ (پہلی لڑی) زبیر احمد

شماره 10۔ جولائی، اگست، ستمبر 2009ء

- 65۔ خانقاہ بابا فرید رحمۃ اللہ علیہ
 غافر شہزاد
- 66۔ نرنجن تسنیم نال گل بات
 منوشر ماسوہل
- 67۔ نور جہاں
 خالد حسن / پونم سنگھ
- 68۔ سانجھ پال
 اظہر محمود چودھری
- 69۔ ننگانہ صاحب
 اقبال قیصر
- 70۔ کافی لکھے شاہ دی۔ (دوجی لڑی)
 زبیر احمد

شماره 11-12۔ اکتوبر 2009ء تا مارچ 2010ء

- 71۔ امروز: محبت دالوک گیت
 سلیم پاشا
- 72۔ نور جہاں
 خالد حسن / پونم سنگھ
- 73۔ نرگیا مارا ڈاری سا ڈا احسن پوری
 گر بھجن گل
- 74۔ پنجابی ڈھولے دابادشاہ: میاں راجا
 محمد اظہر ورک
- 75۔ کافی لکھے شاہ دی۔ (تبی لڑی)
 زبیر احمد
- 76۔ رام سروپ اکھی 1932-2010
 امرجیت چندن / زبیر احمد
- 77۔ سنتو کھ سنگھ دھیر 1920-2010
 امرجیت چندن / زبیر احمد

شماره 13-15۔ اپریل تا دسمبر 2010ء

- 78۔ لوک کہانی: راجا پورس دیاں نینہاں تے سبھا
 سعید بھٹھا
- 79۔ میتھوں میرا برہا وڈا
 پریم کمار
- 80۔ بہارو مشین
 رانا زاہد
- 81۔ پنجابی زبان تے لہجیاں دا سلاٹر ہاؤس
 فاروق ندیم
- 82۔ کافی لکھے شاہ دی۔ (چوتھی لڑی)
 زبیر احمد
- 83۔ وارث شاہ دی ہیر
 محمد افضل شاہد
- 84۔ کالیاں گھٹاواں
 سر چندر سنگھ

انگریزی لکھتاں

شماره 2۔ جولائی، اگست، ستمبر 2007ء

85. Punjabi In Biscrptic/ Dr. Jaspal Singh
 86. Common Thread at the cross roads: Reconciling/Minna Zutshi
 87. In Twin Punjabi Scripts / Prof. N.S Tasneem
 88. A Promissing Cultural Stirring /Atamjit
 89. What is Common Between Two Punjabs/STM

کہانی

نمبر شمار عنوان کہانیکار

شماره 1۔ اپریل، مئی، جون 2007ء

- 90۔ بٹ صاحب اعجاز سید/زندرجیت کور
 91۔ پورا پورا زیر احمد
 92۔ جیون زہر پیالا امر جلیل
 93۔ اپنا خون ڈاکٹر فقیر چند شگلا
 94۔ مٹی داموہ پر جیت کور نجر

شماره 2۔ جولائی، اگست، ستمبر 2007ء

- 95۔ گر مکھ سنگھ دی وصیت سعادت حسن منٹو/فالکن
 96۔ وینس مسز اندر جیت بھندر
 97۔ وڈا دن تارن گجرال
 98۔ رام دین موہن کلپنا/محمد آصف رضا
 99۔ باغچی بھوتیاں پروفیسر۔ سوز
 100۔ رحمل تھانیدارنی پروفیسر کلونت جگراؤں

شماره 3- اکتوبر، نومبر، دسمبر 2007ء

- 101- تویت   راجا محمد انور
102- گروتن   میر تنہا یوسفی
103- آٹھنیوں ڈگا بوٹ   امرجیت ناز
104- پُریاں دی دھی اُتے پُریاں دی نونہہ   کیلاش پوری

شماره 4- جنوری، فروری، مارچ 2008ء

- 105- اک ہوکا   گرچرن کورتھند
106- پنڈت دا نکاح   بی۔ ایس۔ بیر
107- مُردہ تاری   زبیر احمد
108- اک شرط   محمد افضل شاہد

شماره 5- اپریل، مئی، جون 2008ء

- 109- پرسنل اکاؤنٹ   فہمیدہ ریاض ارنجیت سنگھ تمہر
110- ایہہ کیوں اے تیرے نال؟   راجا محمد احمد
111- دو مسافر   گرانام رگل
112- میلہ لٹن والی   عذرا وقار
113- پرایا دھن   منجیت کوردھیمان

شماره 6-7- جولائی تا دسمبر 2008ء

- 114- بہادر سنگھنی   امرجیت سنگھ ہمیر
115- دس قداماں دے وچکائے داسمندر   ہمدرد ویرنوشہروی
116- نگرا   فضل احمد خسرو
117- گڑی   جیکا کنکلیڈ / عرفان ملک
118- گگھ دا سودا   گرچرن کورتھند

شماره 8- جنوری، فروری، مارچ 2009ء

- 119- تندور اختر شمار
120- یاترا پریم بھوشن گوئل
121- کیہڑی رتیں آئے بی۔ ایس۔ بیر
122- انھا کبوتر زبیر احمد

شماره 9- اپریل، مئی، جون 2009ء

- 123- معجزہ سعیدہ مختار یونس
124- ریت اُتے اُکرے سُننے اشونی باگڑیاں
125- رواج افضل راجپوت
126- پٹھا چرخہ فضل احمد خسرو

شماره 10- جولائی، اگست، ستمبر 2009ء

- 127- لہراں تے پرچھاویں سُریندر رامپوری
128- پل بی۔ ایس۔ بیر
129- بھیرٹی عورت عذرا پروین
130- کہانی وچ کہان اعجاز علی اعجاز

شماره 11-12- اکتوبر 2009ء تا مارچ 2010ء

- 131- نیلے سُوٹ والی گڑی منوشرما سوہل
132- اُروار غلام حسین ساجد
133- نچھ انتون چیخوف/طارق مقبول
134- اک جام لہور دے نام رام لال/مہندر بیدی جیتو
135- ہوئے کیوں نہ غرق دریا شفیع مہدی/مہندر بیدی جیتو
136- برکتے سکھد یوسدھو

شماره 13-15- اپریل تا دسمبر 2010ء

اقبال راموالیا	137- گجری مردی نہیں
اُمینش اگنی ہوتری/جاوید بوٹا	138- بنیاد
سعیدہ یونس	139- کفن دفن
چنچل سنگھ بل	140- میراناواں
گرشن سنگھ کمار	141- ٹٹے پلاں دی داستان
چنچل سنگھ بل	142- کون اپنے کون پرائے

حصہ شاعری

نظم

شاعر	نمبر شمار عنوان
	شماره 1- اپریل، مئی، جون 2007ء
نجم حسین سید	143- پنج پیر
نجم حسین سید	144- نظم (جیناں جانا باوہ تے ٹر گئے.....)
نجم حسین سید	145- لگی والیاں
نجم حسین سید	146- اکھ
نجم حسین سید	147- شکار دی سیاست تے اک ویب سائٹ چوں
امر جیت چندن	148- اپولو مندر ڈڈم
امر جیت چندن	149- رب دیاں گھڑیاں دا عجائب گھر
ہرش کمار ہرش	150- توں ایدھر، میں اودھر دا
سلیم شہزاد	151- نظم (ساڈی اکھ دے ڈورے کڈھو)

- 152- نظم (خبرے ہونی کیے اے) ثروت محی الدین
- 153- نظم (سُخیاں گلیاں.....) ثروت محی الدین
- 154- آپ بیتی مسعود منور
- 155- مکے دا ماجرا مسعود منور
- 156- ذکر مسعود منور
- 157- سی حرفیاں محمد افضل شاہد
- 158- کافی محمد افضل شاہد
- 159- حیاتی دی اخیر لی رات شمینہ اسماء
- 160- قبریں دی مٹی سلطان کھاروی
- 161- پانی داسرناواں سلطان کھاروی
- 162- قطعہ افضل ساحر
- 163- جیون کیہڑے کار افضل ساحر
- 164- پتر اجیت اولکھ
- 165- گورونانک جی جاوید ذکی
- 166- ناہرتے نروار جاوید ذکی
- 167- انکار جاوید ذکی
- 168- رتیاں سوجھاں جاوید ذکی
- 169- ساندل باروی سیک جاوید ذکی
- 170- کرڑی رت داوین جاوید ذکی
- 171- 1983ء جاوید ذکی
- 172- دُلے بھٹی دی وار جاوید ذکی
- 173- ناہر سیک جاوید ذکی
- 174- لگی رت دا گاون جاوید ذکی

- 175- اکھیں بند کرو نہ لو کو جاوید ذکی
- 176- مزدوراں دے عالمی دن دے حوالے نال جاوید ذکی
- 177- بسنت بہار جاوید ذکی
- شمارہ 2- جولائی، اگست، ستمبر 2007ء
- 178- نہیں چاہوندے ایہہ سڑک پارا سیں کریئے نجم حسین سید
- 179- گادون نجم حسین سید
- 180- اک گڑی سی لکیر جیہی پریم کمار
- 181- تھڑا محمد فضل شاہد
- 182- میری کیہ مجال افضل راز
- 183- رُکھ سؤرن جیت سوی
- 184- نانی سؤرن جیت سوی
- 185- ہئے ہئے --- سلیم پاشا
- 186- دھیاں بابا نجھی
- 187- آدرش تاج بلوچ / محمد آصف رضا
- 188- مزاحمت تاج بلوچ / محمد آصف رضا
- 189- اسیں جے سچ بول پئے طارق گوجر
- 190- محبت دا گیت گرچرن کو تھند
- 191- رائے حسن نواز خان صاحب دے نال گر بھجن رگل
- شمارہ 3- اکتوبر، نومبر، دسمبر 2007ء
- 192- وائی نجم حسین سید
- 193- اپنے آپ نوں غلام حسین ساجد
- 194- ساونی غلام حسین ساجد
- 195- چیت وسا کھ وی مٹی وچوں غلام حسین ساجد

- 196- دے توں نہ گھبرائیں پورنا
گُرشن سنگھ نرولا
- 197- بھٹ پئے نے توت
سُریندر کابلوں
- 198- باپو
ہرش کمار ہرش
- 199- باللاں دے خلاف اک نظم
رشید ندیم
- 200- ویلے دے ہر پیل۔۔۔
محمد افضل شاہد
- 201- توں تے میں
سُرندر جیت کور
- 202- اک پہیلی دے ناں
محمد ندیم بھابھ
- 203- ان سمجھ
محمد ندیم بھابھ
- 204- مچھلی شوہ دریادی
مسز پال کور
- 205- تیل تیل
مسز پال کور
- 206- بوہڑ دے پنڈے توں
پریم جیت سوہل
- 207- آکاش دیکھدا اے
شمیل
- 208- چھپالے دل وچ
شمیل
- 209- مورتی پوجک
شمیل
- 210- ساوے پتر
پروفیسر موہن سنگھ
- 211- رب
پروفیسر موہن سنگھ
- 212- کھوہ دی گادھی اُتے
پروفیسر موہن سنگھ
- 213- چھتو دی پیری
پروفیسر موہن سنگھ
- 214- ماں
پروفیسر موہن سنگھ
- 215- میں نہیں رہنا تیرے گراں
پروفیسر موہن سنگھ
- 216- چپ
پروفیسر موہن سنگھ
- 217- انبی دا بوٹا
پروفیسر موہن سنگھ
- 218- سہاں دی کندھی
پروفیسر موہن سنگھ

شماره 4- جنوری، فروری، مارچ 2008ء

- 219- پکس والے دی راہ جاندی مائی بھوگی نال گل نجم حسین سید
 220- کافی محسن مگھیانا
 221- پانی پت دے کول سمجھوتہ ایکسپریس وچ دھماکہ ثمنینہ اسماء
 222- خاب دی شراب غفور شاہ قاسم
 223- سیال دی اک شام آصف ڈار

شماره 5- اپریل، مئی، جون 2008ء

- 224- اک مرانی بچے دی گل نجم حسین سید
 225- مارکیٹ احمد سلیم
 226- نظم (دل درداں والی واٹ تے.....) زاہد حسن
 227- اسیں برہوں جائے زاہد حسن
 228- اے اکھ سفیاں وچ رہن دیو زاہد حسن
 229- تئیوں خط انکار پریت
 230- پیار انکار پریت
 231- ہاسیاں رگی رافعہ ضیاء
 232- چانن وچ سویر رافعہ ضیاء
 233- دل دے شہر فوزیہ رفیق
 234- جگنو فوزیہ رفیق
 235- سدا فوزیہ رفیق
 236- راوی نوں..... امریک سنگھ پونی
 237- ماں دی ٹیوشن ہر بھجن سدھو مانسا
 238- پیڑھی دی اسیس ہر بھجن سدھو مانسا
 239- کدے کدائیں منجیت پٹی

شماره 7-6۔ جولائی تا دسمبر 2008ء

- 240۔ نظم (وقت کیہ ہو یا ئے.....)
- 241۔ ہوادی حمد جینیفیر باربر / عرفان ملک
- 242۔ لہور ہمدرد ویرنو شہروی
- 243۔ اک سمندر میرے اندر ہمدرد ویرنو شہروی
- 244۔ بخش رہندی رہو! ہرش کمار ہرش
- 245۔ پہلا آپ ہرش کمار ہرش
- 246۔ پُرا ہرش کمار ہرش
- 247۔ اتہاس تے متھہاس شونا تھ
- 248۔ نکلے ہونڈیاں دی یاد ظہور احمد
- 249۔ نون توں پنج دے چکر وچوں نکل آئیے ظہور احمد
- 250۔ نظم (بے وساہی چندڑی رنگ کون بھرے) شمینہ اسماء
- 251۔ مینڈی اُنگی اوس مُندری پائی کنول نین کپور
- 252۔ پارے دائرکھ جمایا کنول نین کپور
- 253۔ دھارا کنول نین کپور
- 254۔ آوے مترا کنول نین کپور
- 255۔ توں آپنی رت سہاگن آپے لھ لے زبیر احمد
- 256۔ پردیسی انور کنیز

شماره 8۔ جنوری، فروری، مارچ 2009ء

- 257۔ موبائل ازم نجم حسین سید
- 258۔ کردارنگ سلیم شہزاد
- 259۔ اک دازہر سلیم شہزاد

- 260- ہون واکال زابد نواز
- 261- پھکی لو زابد نواز
- 262- پانڈی لیکھ اساڈے اخلاق عاطف
- 263- عمروں لمیاں پچاں اخلاق عاطف
- 264- امن دے بوٹے افضل راز
- 265- نظم (میں تیرے ورھیاں نوں چک پاسکئی آں) عائشہ اسلم
- 266- نظم (اک سنگدھسی پیاردی) عائشہ اسلم
- 267- پرانی کہانی سلطان کھاروی
- 268- وعدہ معاف گواہ گر میت برار
- 269- بخشش گر میت برار
- 270- تیرے وصل دی یاد گر میت برار
- 271- آپنا خیال رکھیں گر میت برار
- 272- روبرو کنول نین کپور
- 273- سائیں ڈاڈھا کرتب کیتا کنول نین کپور
- 274- عشقے دا پاسہ پاکملیے کنول نین کپور
- 275- نی پھڑلے سدھی لکیر کنول نین کپور
- شماره 9- اپریل، مئی، جون 2009ء
- 276- پڑھت نجم حسین سید
- 277- اک دی دھونی سلیم شہزاد
- 278- اک نظم دیپ دے ناں اقبال قیصر
- 279- رات آؤندی اے۔۔۔ سلیم پاشا
- 280- سانوں جیہڑیاں کہانیاں یاد نہیں اظہر منیر
- 281- ہڑپے دی شیلہ لیکھ مجید امجد / اظہر منیر

- 282- نویں گل اعجاز علی اعجاز
- 283- اعتباردائیشہ اعجاز علی اعجاز
- 284- اکھیاں وچ تریل اعجاز علی اعجاز
- 285- ہر پاسے دھماں تیریاں اعجاز علی اعجاز
- 286- سدھر اعجاز علی اعجاز
- 287- ویلے داٹھوسا اخلاق عاطف
- 288- نموشی مرزا شاہد بیگ
- 289- میرے نیناں جھلے ہوئے عائشہ سلیم
- 290- اک نظم (ایس توں پہلاں) عائشہ سلیم
- 291- باقی ساڈا کم زرندر ڈانسوالیا
- 292- البیلو امیں ونود گھرا نا
- 293- پاک کوتا ونود گھرا نا
- 294- نظم (تاریاں نوں.....) منجیت پٹی
- شمارہ 10- جولائی، اگست، ستمبر 2009ء
-
- 295- مسکت نجم حسین سید
- 296- نظم (رج روون نے.....) سلیم شہزاد
- 297- ٹونا سلیم شہزاد
- 298- نظم-1 (اوس رات دی گڈی) آفتاب نوید
- 299- نظم-2 (گل کھلر دی کیوں نہیں) آفتاب نوید
- 300- نظم-3 (اجیہا جیون جاڑنا) آفتاب نوید
- 301- نظم-4 (ککر میرا ہانی سی) آفتاب نوید
- 302- نظم-5 (سفنے اندر مورتاں بنن) آفتاب نوید
- 303- نظم (چچھن گئی.....) افضل راجپوت

- 304- حُوری نورانی
 305- نظم (ورھیاں دی سار لوئی) شمینہ اسماء
 306- وچولا شمینہ اسماء
 307- ساڈے ہتھ ننگھے ملوک سن زبیر احمد
 308- میں جدوں وی اُٹھائی قلم دوستو گنگن دیپ سنگھ دیپ
 309- بچی دی پکار من جندر دھنوا
- شماره 12-11- اکتوبر 2009ء تا مارچ 2010ء
- 310- نظم (لکھنا رکھ دے پٹھ میں بیٹھا) نجم حسین سید
 311- نویں بچھارت غلام حسین ساجد
 312- گرین ہاؤس وچ پک خیال غلام حسین ساجد
 313- بھکھ تے بھانڈے غلام حسین ساجد
 314- گوڑ محمد افضل شاہد
 315- متا انور کنیز
 316- اکھ دا تارا انور کنیز
 317- رشم دے وداع ہون تے انور کنیز
 318- نظم (ہوانے ہوئی جیہی.....) آفتاب نوید
 319- مشورہ فرخ ہمایوں
 320- نواں دلدر فرخ ہمایوں
 321- ہمت مرداں مدد خدا فرخ ہمایوں
 322- من بیتی فرخ ہمایوں
 323- روزنویں اک دُنیا اندر خالد حسین تھتھال
 324- کدے بھلی وسری کوئی یاد اِنج آؤندی خالد حسین تھتھال
 325- اُردو کلام اقبال ترجمہ پنجابی خواجا امجدی الدین

- 326- جیون دو دھر بی۔ ایس۔ بیر
- 327- اک خط سرجیت گلّسی
- 328- بے آواز عورتاں سرجیت گلّسی
- 329- سولی رویندر روی
- شماره 15-13- اپریل تا دسمبر 2010ء
- 330- کدیں پھیرا پاکھنا عاشق ریل
- 331- سانوں روگ اولہڑے گجھے عاشق ریل
- 332- رات پوے راشد حسن رانا
- 333- کالے راشد حسن رانا
- 334- بے چہرہ لوک راشد حسن رانا
- 335- خلاء راشد حسن رانا
- 346- دل راشد حسن رانا
- 337- ہڑھ حیاتی منگدا اے شمینہ اسماء
- 338- اک گل کرنو چیتے رہ گئی شمینہ اسماء
- 339- ہاؤس سپیروز سنیل نیل
- 340- مڑھی دے بول سنیل نیل
- 341- ہتھ کے سادھو سنگھ
- 342- ونگاں کے سادھو سنگھ
- 343- ایکس ہم بارک کے سادھو سنگھ

غزل

نمبر شمار پہلا مصرعہ شاعر داناں

شمارہ 1- اپریل، مئی، جون 2007ء

- 344- اکھاں دی رکھوالی رکھ محمد علی مضطر
- 345- ٹردا جاویں سدھے ہتھ محمد علی مضطر
- 346- چناں وے تیری چانی، تاریا وے تیری لو محمد علی مضطر
- 347- پیامل نہیں میراتے کیہ ہویا، قدر اوس دی کیوں نہ پائی لوکاں تنویر بخاری
- 348- حسن اکھیاں وچ پیا ہضم کرناں، ہویا سُن میں حیرت دے نال نہیں جی۔ تنویر بخاری
- 349- میں خاک ہاں، ہوا ہاں، پانی ہاں، نار ہاں طفیل خلش
- 350- پک نال چیراں ست سمندر، ہتھ پتال نوں لاواں طفیل خلش
- 351- چٹے پھل کنیراں لے کے سلیم کاشر
- 352- اوہناں اگے بھرے پیالے پئے ہوئے میں عبدالکریم قدسی
- 353- چانن دا بھریا تھاں اُلٹ دے سائیں عبدالکریم قدسی
- 354- جیہڑے گھر دے گھڑے تریڑے جان دے نہیں عبدالکریم قدسی
- 355- کنڈیاں نوں گلاب کیہ لکھنا عبدالکریم قدسی
- 356- بارش وچ بارش سی سننی اوس دن دی بارش توں بعد شگفتہ نازلی
- 357- پیڑاں مکیاں ساریاں راہواں روجی کنجاہی
- 358- نویں زخم دکھاواں جی کردا اے صفدر حسین برق
- 359- غزل (کچھ تدبیراں چلیاں نہ) جاوید ذکی
- شمارہ 2- جولائی، اگست، ستمبر 2007ء
- 360- ظلمی کہن بلاواں ہندیاں ترلوچن لوچی
- 361- رشتیاں وچ تازگی وی ہے اے جسونت ہانس

شماره 4- جنوری، فروری، مارچ 2008ء

- 362- موسم دیکھ، نظارے دیکھ
رمضان شاکر
- 363- میں جدوں اپنے آپ نوں اس جُئے اندر ویکھناں
زابد نواز
- 364- آؤندے نہیں پر آؤن دا کہہ جاندے نیں
عاشق رحیل
- 365- دُکھیاری ہمیشہ دی گل اے
حکیم ارشد شہزاد
- 366- ٹٹی ڈھانی وانگوں جنڈڑی مکدی جاوے
ونسٹ پیس عسیم صلیبی
- 367- سوچ رہیا واں گل دے کچھے تینوں دی میں تار دیاں
صابر چودھری
- 368- خشبورنگ ہواتے چان لہنا واں
عادل صدیقی
- 369- یاداں دے میں تھلے ورقے
مدثر اقبال بٹ

شماره 5- اپریل، مئی، جون 2008ء

- 370- نال تیرے رابطہ بنیا رہے
ترلوچن لوچی

شماره 6-7- جولائی تا دسمبر 2008ء

- 371- جدھر نہیں سی جانا اودھر جاندے رہے
محمد افضل شاہد
- 372- کدھرے دھوا نکھے چہرے، کدھرے دھوا نکھے در نیں
منجدر دھنوا
- 373- میری عبادت دوستیاں
ترلوچن لوچی

شماره 8- جنوری، فروری، مارچ 2009ء

- 374- کوٹھے اُپر منجا ڈاہ کے عرش جگدے تارے دیکھ
گر بھجن گل
- 375- ورحدے مینہہ وج اُڈن کھٹولا اُڈیا جاندا واہوداہ!
گر بھجن گل
- 376- ندی طوفانی اُچھلی سی ہن ٹک کے بہہ گئی اے
گر بھجن گل
- 377- ایٹم دا ونج کردے گھگھیاں اُڑا رہے نیں
گر بھجن گل

شماره 9- اپریل، مئی، جون 2009ء

- 378- پیار کسے نال پاکے دیکھ
ڈاکٹر نثار ترابی
- 379- اُجڑے باغ دادوش لگاؤندے لوک بہاراں اُتے
بوٹا سنگھ چوہان

- 380- دفانوں پالنا ہی زندگی ہے
بوٹا سنگھ چوہان
- 381- میرا ہر ساہ میرا ہر پل تیرے ناں
بوٹا سنگھ چوہان
- 382- ایہہ لوکاں داراج ہے، بھرم رہیا اے ٹٹ
جسوندر مہرم
- 383- میرے سنگ تاں ہمیشہ ہی اجیہا حادثا ہویا
جسوندر مہرم
- 384- آپنا گلہ، اوس دی خطا، بھل جان دی کوشش کریں
جسوندر مہرم
- 385- رکھ حوصلہ منزل دے ول ودھدا جائیں ہولی ہولی
جاگیر پریت
- 386- ایہہ کس نے لیک ماری ہے اسیں ایہہ تہیں اودھر
گرچرن کور کوچر
- شمارہ 10- جولائی، اگست، ستمبر 2009ء
- 387- ہونیاں نے آکیتی بندگی شاماں ڈھلے
اجیت پیاسا
- 388- خودی نوں ہوش ہے آئی، میں نوں میتھوں جڈا کر کئے
اجیت پیاسا
- 389- ساڈی چُپ دے بُو ہے دہ کوئی الکھ جگا آکے
اجیت پیاسا
- 390- چُم کے متھایر ہاجیکر دیوے گیت بنا مینوں
اجیت پیاسا
- 391- ہزاراں حادثے اک حادثے اندر نکل آئے
جگتار
- 392- نشانی رکھ کے پر موراں دے کیہ ملیا کتاب اندر
جگتار
- 393- شام دی کھڑکی کھول کے رکھیا دیو تیرے نام دا
جگتار
- 394- رشاں ورگے حرف اُگاواں
گنگن دیپ سنگھ دیپ
- 395- رنگ نہ ہی روپ نہ اوہ دل رہیا
مجنہر دھنوا
- شمارہ 11-12- اکتوبر 2009ء تا مارچ 2010ء
- 396- اکھاں اُتوں پٹی لاہ کے ہن تے بندیا جاگ
صغیر تبسم
- 397- تپدے تن تے گھڑا ڈولھ اوہ جڈا انگڑائی بھردی ہے
گر بھجن رگل
- 398- جھیل بلوری نیناں اندر سُننے تزدے وکھ رہیا ہاں
گر بھجن رگل
- 399- ویہہ گیا پانی پلاں دے پٹھ مڑاؤندا نہیں
گر بھجن رگل
- 400- سیاستدان جتن گے توں ویکھیں لوک ہارن گے
گر بھجن رگل

- 401- نماں دی رات ہووے تاں ستارے کون ویہندا ہے
گُر چرن کوچر
- 402- جدوی ویکھدی ہاں میں کسے کچناردا چہرہ
گُر چرن کوچر
- شماره 15-13- اپریل تا دسمبر 2010ء
- 403- سُنیاں ون سونیاں گلاں
عاشق رحیل
- 404- موسم او بھڑ پکیاں تھاواں
احسان رانا
- 405- فجرے اُس نوں چھتے آگئی چیتڑ دی مہکار
احسان رانا
- 406- پُونڈ پُونڈ کھارہیاں نیں ماس میرے جسم دا
سُنیل نیل
- 407- شعراں دے وِچ کرے گئے گل محبت دی
سُنیل نیل
- 408- ہر قدم دتا سہارا یار نے
روپ نمانا
- 409- رب توں سہارا کیہ لواں، میرا سہارا توں ہی ہے
روپ نمانا

گیت

- نمبر شمار پہلا مصرعہ
شاعر داناں
- شماره 1- اپریل، مئی، جون 2007ء
- 410- بولیاں
کلیم شہزاد
- 411- تیرے نال چا اکھیاں لائیاں
جاوید ذکی
- شماره 2- جولائی، اگست، ستمبر 2007ء
- 412- میرا ماہی گھر آیا گھڑی وصلوں دی آئی
مسز منجیت دھیماں
- شماره 3- اکتوبر، نومبر، دسمبر 2007ء
- 413- بولیاں
محمد ندیم بھابھہ
- 414- روپ دیئے راجے توں دھرتی دامان نی
سُہندر بیر
- شماره 5- اپریل، مئی، جون 2008ء
- 415- گیت (پھلاں نال لدی لدی.....)
انکار پریت

شماره 7-6۔ جولائی تا دسمبر 2008ء

- 416۔ آہتھیاراں نوں اگاں لاپئے
اندر جیت حسن پوری
- 417۔ سانوں عشقے داروگ جیہالا کے
اندر جیت حسن پوری
- 418۔ پھڑنہ توں ڈور اڈدی پتنگ دی
اندر جیت حسن پوری
- 419۔ چناں آجا کتوں آجا
اندر جیت حسن پوری
- 420۔ بولیاں
امین بابر
- 421۔ میری رنگاں بھری پھلکاری نی مائے
من جندر دھنوا
- شماره 8۔ جنوری، فروری، مارچ 2009ء
- 422۔ چندے نی آسیں ہوئے وی ان ہوئے
ہری سنگھ موہی
- 423۔ ساہاں نے اک گیت بنایا پوناں گودکھڈایا
ہری سنگھ موہی
- شماره 9۔ اپریل، مئی، جون 2009ء
- 424۔ ماہیے
اظہر منیر

اشاریہ مصنفین (Author Index)

آ

- آصف ڈار: نظم - 223
آفتاب نوید: نظم - 298, 299, 300, 301, 302, 318

الف

- اتم جیت: نثر - 88
اجیت اولکھ: نظم - 164
اجیت پیاسا: نظم - 387, 388, 389, 390
اجیت سنگھ چندن: نثر - 57
احسان رانا: نظم - 404, 405
احمد سلیم: نظم - 225
نثر - 09, 25, 43, 53, 60
اختر شمار: نثر - 119
اخلاق عاطف: نظم - 262, 263, 287
اشونی باگڑیاں: نثر - 124
اظہر منیر: نظم - 280, 281, 424
اعجاز سید: نثر - 90
اعجاز علی اعجاز: نظم - 282, 283, 284, 285, 286
نثر - 130
افضل راجپوت: نثر - 125
نظم - 303, 304
افضل راز: نظم - 182, 264

- افضل ساحر: نظم - 162, 163
- اقبال راموالیا: نثر - 137
- اقبال قیصر: نظم - 278
- نثر - 63, 69
- اکمل علیسی: نثر - 19, 32, 58
- الیسہ ارز: نثر - 01
- امر حلیل: نثر - 92
- امر جیت چندن: نظم - 148, 149
- نثر - 16, 76, 77
- امر جیت سنگھ ہمیر: نثر - 114
- امر جیت ناز: نثر - 103
- امر یک سنگھ پونی: نظم - 236
- امین بابر: نظم - 420
- انتون چیٹوف: نثر - 133
- انور چودھری: نثر - 36
- انور کینر: نظم - 256, 315, 316, 317
- الیس پرمندر جیت سنگھ: نثر - 33
- این۔الیس۔نندا: نثر - 29
- اندر جیت حسن پوری: نظم - 416, 417, 418, 419
- امینش اگنی ہوتری: نثر - 138
- انکار پریت: نظم - 229, 230, 415
- بابا نجمی: نظم - 186

بوٹا سنگھ چوہان: نظم - 379, 380, 381

بیبا کلونت: نثر - 31

بی۔ ایس۔ بیر: نثر - 106, 121, 128

نظم - 326

پ

پریم جیت سوہیل: نظم - 206

پرجمیت کورنچھڑ: نثر - 94

پروفیسر س۔ سوز: نثر - 99

پروفیسر کلونت جگراؤں: نثر - 100

پروفیسر موہن سنگھ: نظم - 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218

پروفیسر زرنجن سنگھ تسنیم: نثر - 14, 39, 87

پریتیم سنگھ گریوال: نثر - 40

پریم بھوشن گوگل: نثر - 120

پریم کمار: نثر - 13, 79

نظم - 180

پونم سنگھ: نثر - 67, 72

ت

تاج بلوچ: نظم - 187, 188

تارن گجرال: نثر - 197

ترلوچن لوچی: نظم - 360, 370, 373

تنویر بخاری: نظم - 347, 348

ث

ثروت محی الدین: نظم - 152, 153

نظم - 159, 221, 250, 305, 306, 337, 338 ثمنیہ اسماء:
نثر - 05, 11, 18 ثناء اللہ گوندل:

ج

نظم - 385 جاگیر پریت:
نثر - 138 جاوید یوٹا:
نظم - 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 359, 411 جاوید ذکی:
نظم - 361 جسونت ہانس:
نظم - 382, 383, 384 جسوند ر مہرم:
نظم - 391, 392, 393 جگتار:
نثر - 08 جمشید ایل:
نثر - 117 جمیکا کنکلیڈ:
نثر - 24 جمیچا سنگھ جوہل:
نظم - 241 جینیفیر باربر:

چ

نثر - 26, 37, 46, 54 چارلز وان ہیوگل:
نثر - 11, 20, 52 چمن لال:
نثر - 140, 142 چنچل سنگھ بل:

ح

نظم - 365 حکیم ارشد شہزاد:

خ

نثر - 67, 72 خالد حسن:
نظم - 323, 324 خالد حسین تھتھال:

خواجہ امید محی الدین: نظم - 325

د

درشن سنگھ آشت: نثر - 30, 35

ڈ

ڈاکٹر اظہر محمود چودھری: نثر - 06, 68

ڈاکٹر جیپال سنگھ: نثر - 85

ڈاکٹر سردارن سیوک: نثر - 47

ڈاکٹر ظفر اقبال محسن: نثر - 01

ڈاکٹر فقیر چند شکلا: نثر - 22, 50, 93

ڈاکٹر نثار ترابی: نظم - 378

ر

راجا محمد احمد: نثر - 03, 110

راجا محمد انور: نثر - 101

راشد حسن رانا: نظم - 332, 333, 334, 335, 336

رافعہ ضیاء: نظم - 231, 232

رام لال: نثر - 134

رانا زاہد: نثر - 80

رشید ندیم: نظم - 199

رمضان شاکر: نظم - 362

رنجیت سنگھ تمبیر: نثر - 109

روپ نمانا: نظم - 408, 409

روندر روی: نظم - 329

روحی کنجاہی: نظم - 357

ز

- زاهد حسن: نظم - 226, 227, 228
 زاهد نواز: نظم - 260, 261, 363
 زبیر احمد: نثر - 52, 64, 70, 75, 76, 77, 82, 91, 107, 122
 نظم - 255, 307

س

- سادھو بنگ: نثر - 02
 سدھو صاحب: نثر - 05
 سر چندر سنگھ: نثر - 84
 سعادت حسن منٹو: نثر - 95
 سعید بھٹا: نثر - 78
 سعیدہ مختار یونس: نثر - 123, 139
 سلطان کھاروی: نظم - 160, 161, 267
 سلیم پاشا: نثر - 27, 41, 71
 سلیم شہزاد: نظم - 185, 279
 سلیم شہزاد: نظم - 151, 258, 259, 277, 396, 397
 سلیم کاشتر: نظم - 351
 سَوَرَن جیت سَوی: نظم - 183, 184
 سُمہاش شرما: نثر - 44, 61
 سُر جیت کلسی: نظم - 327, 328
 سُرندر جیت کور: نظم - 201
 سُریندر کالہوں: نظم - 197
 سُریندر رامپوری: نثر - 127

نثر - 15	سکھ دیو ماد پوری:
نثر - 136	سکھ دیو سدھو:
نظم - 339, 340, 406, 407	سنیل نیل:
نظم - 414	سُہند ریر:

ش

نثر - 17	شاہدہ دلاور شاہ:
نثر - 89	شفقت تنویر مرزا:
نثر - 135	شفیع مہدی:
نظم - 356	شگفتہ نازلی:
نظم - 207, 208, 209	شمیل:
نظم - 247	شوناتھ:

ص

نظم - 367	صابر چودھری:
نثر - 48	صدیق ارشد:
نظم - 396	صغیر تبسم:
نظم - 358	صنذر حسین برق:

ط

نظم - 189	طارق گوجر:
نثر - 133	طارق مقبول:
نظم - 349, 350	طفیل خلش:

ظ

نثر - 23	ظفر علی راجا:
نظم - 248, 249	ظہور احمد:

ع

- عادل صدیقی: نظم - 368
 عاشق رحیل: نظم - 330, 331, 364, 403
 عامر غفار گوری: نثر - 59
 عائشہ اسلم: نظم - 265, 266
 عائشہ سلیم: نظم - 289, 290
 عبدالکریم قدسی: نظم - 352, 353, 354, 355
 عذرا وقار: نثر - 112
 عذرا پروین: نثر - 129
 عرفان ملک: نثر - 117، نظم - 241
 علی محمد راجپوریا: نثر - 62

غ

- غافر شہزاد: نثر - 42, 65
 غفور شاہ قاسم: نظم - 222
 غلام حسین ساجد: نثر - 132
 نظم - 193, 194, 195, 311, 312, 313

ف

- فاخرہ ریاض: نثر - 12
 فاروق ندیم: نثر - 81
 فالکن: نثر - 95
 فرخ ہمایوں: نظم - 319, 320, 321, 322
 فضل احمد خسرو: نثر - 116, 126
 فوزیہ رفیق: نظم - 233, 234, 235

فہمیدہ ریاض: نثر - 109

ک

کلیم شہزاد: نظم - 410

کنول نین کپور: نظم - 251, 252, 253, 254, 272, 273, 274, 275

کنہیا کپور لال: نثر - 21

کیلاش پوری: نثر - 104

کے سادھو سنگھ: نظم - 341, 342, 343

گ

گنگن دیپ سنگھ دیپ: نظم - 308, 394

گر بھجن گل: نثر - 73

نظم - 191, 374, 375, 376, 377, 397, 398, 399, 400

گر چرن کور تھند: نثر - 105, 118، نظم - 190

گر چرن کور کوچر: نظم - 386, 401, 402

گردت سنگھ کانگ: نثر - 56

گردیو سنگھ پنڈول: نثر - 38

گر شرن سنگھ کمار: نثر - 141

گر شرن سنگھ نرولا: نظم - 196

گر میت برار: نظم - 268, 269, 270, 271

گر نام گل: نثر - 111

گر ندر مکنا: نثر - 49

ع

مجید امجد: نظم - 281

محسن مکھیانا: نظم - 220

- محمد اظہور رک: نثر - 74
- محمد افضل شاہد: نثر - 12, 83, 108
- نظم - 157, 158, 181, 200, 371
- محمد آصف رضا: نثر - 04, 98، نظم - 187, 188
- محمد علی مضطر: نظم - 344, 345, 346
- محمد ندیم بھابھا: نظم - 202, 203, 413
- مدرثر اقبال بٹ: نظم - 369
- مرزا شاہد بیگ: نظم - 288
- مسز اندر جیت بھندر: نثر - 96
- مسز پال کور: نظم - 204, 205
- مسز منجیت دھیمان: نظم - 412
- مسعود خالد: نثر - 10
- مسعود منور: نثر - 07، نظم - 154, 155, 156
- مجنہر دھنووا: نظم - 309, 372, 395, 421
- منجیت پی: نظم - 239, 294
- منجیت کور دھیمان: نثر - 113
- مینا ڈنشی: نثر: 86
- منوشر ما سوہیل: نثر - 28, 45, 66, 131
- موہن کلپنا: نثر - 98
- مہندر بیدی جیتو: نثر - 134, 135
- میر نینا یوسنی: نثر - 102

ن

نجم حسین سید: نظم - 143, 144, 145, 146, 147, 178, 179, 192,

219, 224, 240, 257, 276, 295, 310

نرندر ڈانسوالیا: نظم - 291

نرندر جیت کور: نثر - 19, 26, 37, 46, 54, 90

و

وسیم ابرار: نثر - 20

ونسٹ پیس عسیم صلیبی: نظم - 366

وڈو گھر انا: نظم - 292, 293

ہ

ہر بھجن سدھو مانسا: نثر - 51، نظم - 237, 238

ہر چپ سنگھ او جلا: نثر - 18, 34

ہرش کمار ہرش: نظم - 150, 198, 244, 245, 246

ہرنیک سنگھ گھڑاؤں: نثر - 55

ہری سنگھ موہی: نظم - 422, 423

ہمدرد ویرنوشہروی: نثر - 115، نظم - 242, 243

ی/ے

یاسر جواد: نثر - 02

☆☆☆